

אמר רב יהודה אמר רב: שלא ברכו בתורה תחילה. העונש בא על כך שלא ברכו ברכת התורה לפני הלימוד, שגילו דעתם בכך, שהתורה אינה מתנה חשובה להם עד שיוודו

להשם עליה. (62)

אמר רב חמא: מאי דכתיב בספר משלי [יד לג] "בלב נבון תנוח הכמה ובקרב כסילים תודע".

62. הדרשה היא מ"אשר נתתי לפניהם", שהוא לכאורה מיותר. ואנו דורשים "אשר נתתי" הכוונה לברכת התורה, שנאמר בה "ונתן לנו את תורתו". "לפניהם" היינו שמברכין אותה לפני הלימוד. רש"י.

וכתב הר"ן בנדרים [פא א] ד"ה דבר בשם רבינו יונה, שהגמרא דורשת שעל כרחך "על עזבם את תורת" אינו כפשוטו, שעזבו את התורה ולא עסקו בה, שאם כן למה לא ידעו החכמים והנביאים מה היא סיבת החורבן, והרי דבר גלוי הוא. אלא, ודאי היו עוסקין בתורה תמיד, ולכן היו החכמים והנביאים תמהים על מה אבדה הארץ, עד שפירשו הקדוש ברוך הוא בעצמו, שהוא יודע מעמקי הלב שלא היו מברכים בתורה תחילה. כלומר, שלא היתה התורה חשובה בעיניהם כל כך שיהא ראוי לברך עליה, לפי שלא היו עוסקים בה לשמה. ומתוך כך היו מזלזלים בברכתה. והיינו "לא הלכו בה" שכתוב בסוף הפסוק, כלומר שלא עסקו בכוונתה ולשמה. ומסיים הר"ן "אלו דברי החסיד והם נאים ראויין למי שאמרם".

ובתורת חיים כתב, שהשאלה לא היתה על איזה חטא אבדה הארץ, שהרי יש הרבה פסוקים מפורשים בירמיה שישאל עבדו עבודה זרה בפרהסיא בדור החורבן, וחז"ל אמרו שבית ראשון נחרב בגלל עבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים. ועוד, שלא מסתבר שבגלל חטא קל שלא ברכו בתורה תחילה נאבדה הארץ. אלא, השאלה היתה, כיון שאנשי ירושלים היו גדולים בתורה, מדוע לא הצילה אותם התורה מן החטא. ועל זה באה התשובה, שלפי שלא עסקו

בתורה לשמה אלא לשם קינטור ויוהרא, לכן לא הצילה אותם מן החטא. ודבר זה יודע רק הקדוש ברוך הוא, שהוא בוחן לבות, ויודע כוונתם הרעה. ובזה שלא ברכו בתורה תחילה גילוי דעתם שלא עסקו בתורה מפני חשיבותה והנאתה אלא לשם יוהרא וקינטור, שהעושה דבר ונהנה בו, מברך תחילה להשם, על שזיכהו לכך, וכמו שאמרו חז"ל שהחיוב לברך ברכת התורה נלמד מקל וחומר: אם על חיי שעה מברכים, קל וחומר על חיי עולם. והם, כיון שלא היה להם הנאה מעצם עסק התורה, לכן לא בירכו עליה. ועוד, שבברכת התורה מתפללים על כל ישראל, שכולם יהיו "יודעי שמך ולומדי תורתך", וכיון שהם התכוונו בלימודם להתייחר ולקנטר את חבריהם, לכן לא רצו לברך ברכה זו, כדי שלא יבקשו רחמים על חבריהם להיות גדולים בתורה, לפי שאדרכה, כוונתם היתה לנצח ולקנטר את חבריהם, ולכן לא הצילה אותם התורה מן החטא.

והחתם סופר בנדרים [פא א] מבאר על פי דברי רבינו יונה שלא עסקו בתורה לשמה. שלכאורה מהו הלשון "לשמה", והיה צריך לומר שלא עסקו בתורה לשם שמים. אלא שיש תורה שהיא לשם שמים ממש אך אין כוונתו בלימוד התורה אלא כדי לידע ההלכה איך לקיים המצוה, וכיון שכל עצמו של אותו לימוד אינו אלא אמצעי לקיום המצוה לא עדיף מקיום המצוה בעצמה, שעליה אמרו חז"ל שרק "בעידנא דעסיק ביה מגנא ומצלי" [רק בשעה שעוסק במצוה יש בכחה להגן ולהציל את האדם מן החטא]. אך עיקר מצות לימוד התורה הוא